

176

358, 2

27h

DIATRIBARUM
DOMESTICARUM
DECAS VIII.

QUAM

D. O. M. A.

PERMISSU ET CONSENSU

Amplissimi Jctorum Ordinis
in Academia Salana,

PRÆSIDE

JOHANNE SCHRÖTERO,
OSTERBURGO-MARCHICO,

DEFENDERE CONABITUR

VALENTINUS HELLEWIGIUS,
OSTERBURGO-MARCHICUS.

Addi III. Decembr.

JENÆ

TYPIS JOHANNIS WEIDNERI.

ANNO CHRISTI

1614.

VIRIS

*Nobilitate generis, propriarum Virtutum Splendore,
Mularumq; rerum usu & experientia, partim bellicâ,
partim togatâ prestantissimis*

DN. FRIDERICO.
DN. HENRICO
DN. CHRISTOPHORO
DN. JUSTO
DN. LUDOLPHO

A

Bismarcken Fratibus
germanis.

*Dn. Hereditariis in
Grewsen & Briest.*

DOMINO

VALENTINO

A

Bismarcken.

DOMINO

HÆREDITARIO

in Schönhausen
& Briest.

*Dominis Fautoribus, Promotoribus & Patronis
nullo non observantia cultu prosequendis*

Hanc Disputationum juridicarum
Decadem

*In honoris ac reverentia monumentum, studio-
rum testimonium,*

Debitæ gratitudinis & amoris symbolum

Offert & consecrat

Respondens.

M E O

VALENTINO
HELLEWIGIO
RESPONDENTI S.

*ELLVVIGI claresi quæris pondera nisu
Clara tibi, HELLVVEGUS nomine reqs
mihies*

*At quæris Conclude. Magis concludat Apollo
Et clarum magno scœnore te faciat.*

M. Thomas Sagittarius
P.C. Prof. Publ. & Facult.
Philosophicæ p. t. Decan.

HELLVVIGI, patriæ mihi quem communio
terræ

Jungit, & in studio fors cupit esse parem:
Sic te scandendo plebeia subtrahe fœci,
Et pete sublimem nocte dieque locum:
EUNOMIÆ vigili perlustramente theatrum,
Invenies, ex queis ditior esse queas.

Repat

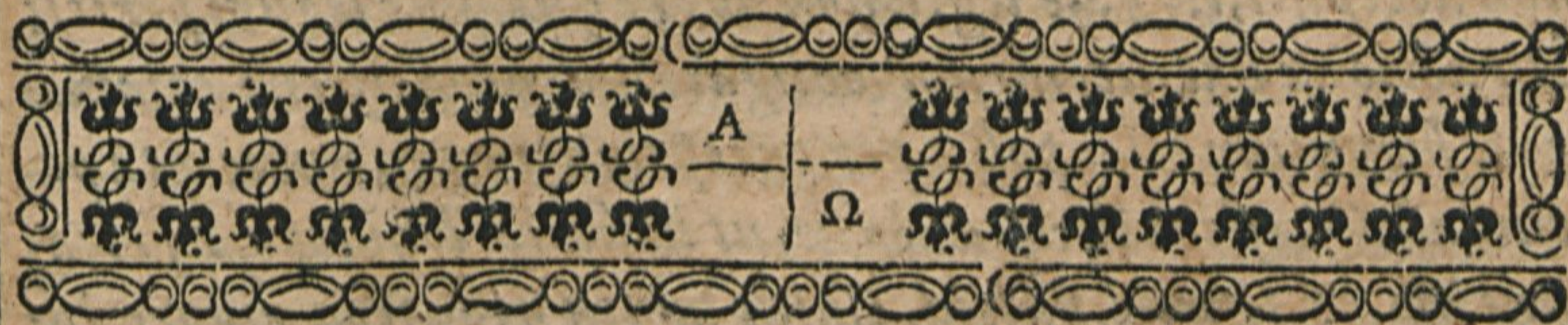
Repat humi Corydon, felices rideat ausus,
Rumpetur, benè si cedere cernet opus;
Tu contra surges, & summo nomina cœlo
Æquabis, quæ nec mors violabit iners.
Fons quondam illimis dicêris Juris & æqui,
Hauriet unde suam Dives, egenus opem.
Sic te cive suo gaudebit patria, sic te
Prole sua poterit Mater ovare senex.

Johannes Schröterus.

TU quoq; legiferis, HELVETICHI doctè, corollam
Exhibeas amplo juris vernantis in horto
Floribus è denis textam moderante SCHRÖTERO
Quem manibus tenet alma Themis, quo MARCHIA
gaudet?

Obene sic ò si perges dareserta Themistos
Et sertum capies quondam, te plura sequentur
Præmia namq; tuum rapidis Astræa caballis
Gloriola ducet nomen. Sine fine vigebis!

*Joachimus Bitterbeck
Stendalio-Marchicus.*

DIATRIBARUM

DOMESTICARUM

DECAS OCTAVA.

RESPONDENTE

VALENTINO

HELLEWIGIO

OSTERBURGO-MARCHICO.

QUÆSTIO I.

An exceptio non numeratæ pecuniæ post biennium
opponi possit?

*Si scripturæ plerumque proba-
tionis gratia adhibentur, l. 4. de pign. l. 4.
de fid. instrum. non ut obligent l. 38. de O.
& A. tamen interdum non minus strin-
gunt atque reliqui contractus, quod acci-
dit, tū quādo quis pecuniā se debere scripsit,
quæ tamen revera non est numerata, pr. tit. Inst. de lit. oblig.
Verum quia iniquum videtur, cogi ad solutionem ejus, quod*

Z

non

non accepisti, l. 78. de leg. 1. non abs re querunt legum periti;
 An actio ex hac literarum obligatione proficiscens etiam
 post biennium elidi possit per exceptionem non numerata pecuniae? Questio est τὸν ἀπὸ εἰσῶν, ut in simili loquitur Africanus in l. 88. pr. ad l. Falcid. Cujus tamen negativa rigore juris inspecto verior nobis videtur, uti ex subsequentibus apparet. I. Quandocumq; exceptio non numerata pecuniae intra legitimum tempus (quod hodie est biennium) non est opposita tunc debitor OMNIMODÒ solvere cogitur, l. 8. C. de non num. pec. Est autem omnimodò idem quod necessariò, l. 10. §. 6. de V & P. S. indistinctè l. pen. pr. pro suo. & sine exceptionis auxilio l. 39. §. pen. de op. nov. nunc. l. 1. §. 1. de usur. Non teneretur autem necessariò, non indistinctè, non sine exceptionis auxilio. si exceptionem post biennium etiam cum onere probandi prætenderet, posset enim actionem elidere l. 112. de R. J. atque sic nec debitor foret l. 26. §. 3. de condict. indeb. & male diceretur compelli. Quare cum d. l. 8. indistinctè nobis sit tradita, indistinctè etiam eam accipiamus oportet, ne sinistra capiamus, quod dextra est porrectum. II. Herculeum est fundamentum quod suppeditat l. 14. prin. C. de non num. pec. in qua Justinianus expressè scriptum reliquit, exceptionem non numerata pecuniae intra SOLUM biennium continuum opponi debere, eo verò elapso, NULO MODO introduci posse. Sed haec ab aliis ita accipi solent, quasi nullo modo possit opponi tanquam privilegium, optimè autem si reus in sese derivet onus probandi. Sed leges limitationis hujus nò meminerunt: quin imò, quod reus intra biennium non tenetur probare ἀναγώγῃ, l. 3. C. d. t. id non habet ex speciali quodam privilegio, sed potius ex naturali ratione, qua negativa probatio esse non potest, l. 10. C. eod. sed semper incumbit affirmanti, l.

2. § l. 23. C. de probat. qui in proposito est actor. Et quamquam negans interdum per obliquum aliquid probare potest, si scilicet dicat, se alibi fuisse, quam ubi pecunia dicitur esse numerata: tamen illa allegationes vocantur improbae in §. item verborum. 1. 1. Inst. de inutil. stip. § non facile ad consequentias producenda sunt: nisi leges id expressè dicant. Quod tantum abest, ut in nostro casu admitti possit, ut d. l. 14. §. 2. in f. expressè id prohibeat uti rectè probat Donellus. Etenim si post biennium ne dicere quidem licet reo pecuniam sibi non esse numeratam. multò minus id probare poterit arg. l. 2. de probat. Et quid dicendum foret, si locus numerationis non esset chirographo insertus? metuenda esset eadem iniquitas (modo iniquitas dicenda) cum nec omisio loci rei veritati prejudicet, non magis quam error l. 6. §. 1. de off. praesid. Quid quod § tum aliquo modo periclitaretur Justitia, quando reus sciret quidem sese pecuniam non esse numeratam, sed destitueretur testimoniis: nam ob defectum testium Justitia § veritas non debent perire. c. fin. extra de testibus cog III. Ostendit hoc propositum Justiniani: Hic enim propterea cancellos exceptioni huic olim circumdatos aliquo modo coarctavit, eum in finem: ne creditores possint diutius suis pecuniis defraudari. Inst. de lit. oblig. Quem suum scopum non obtinisset, si post definitum tempus adhuc exceptio pratereretur etiam tum, quando pecunia verè non est numerata: Hac n. ratione rei morosi sumerent occasionem lites protrahendi, § veros etiam debitores defraudandi: quod ne fieret, via hac omninò fuit intercludenda, quemadmodum in simili factitatu meminimus in §. 1. Inst. de vi bon. rapt. ut boni ad solertiã invitentur, mali verò à delictis deterreantur arg. l. 31. pr. Depos IV. Sequeretur tunc quod literarum obligatio

nunquã esset obligatio verè ita dicta: Etenim ante lapsum biennii non est: neque etiam tum, quando pecunia revera est numerata, esset enim potius ex re, quam literis, & scriptura obtineret vicem probationis, ut in pr. questionis diximus: non etiam post biennium, si exceptio opponi posset, ait enim Imp. in d. t. de lit. obl. tum demum reum scriptura obligari, quando queri non potest. At ex sententia adversariorum nunquam non posset queri, & sic ad Kalendas Grecas obligaretur. Unde hoc Imperatori in mentem venire potuit? Quia igitur posterius hoc inconveniens est, prius etiam non subsistet. V. Ex his constat, quod obligatio literarum non possit esse nisi tum demum, quando pecunia non est numerata, ita ut ex sola scriptura, non autem ex ipsa pecunia numeratione obligatio & actio promanet: nisi mutuum cum hoc contractu confundere placuerit. Neque est hæc illicita exactio vel respectu actoris vel rei: non illius, petit enim quod sibi debetur ex contractu, qui inducitur scriptura lapsu temporis & legis auctoritate munita, l. 4. C. adl. de adult. l. Jul. 13. §. 1. de injur. non etiam hujus, quia quemadmodum in usucapione, qui rem prescribi patitur, alienare videtur l. 28. de V. S. Ita etiam hic, qui chirographum intra biennium non repetit, sponte sua sese obligasse dici potest: in primis cum nullam ignorantiam prætere posse: juris enim si alleget, audiendus non est l. 9. de jur. & fact. ign. l. 2. de confess. nam jura vigilantibus sunt scripta l. 24. in f. quæ in fr. credit. non stultis l. 4. quod vi aut clam. l. 8. de compensat. sin facti, nullam aliam prætet, quàm facti proprii, quæ neminem excusat l. 7. ad Sc. Vell. l. 3. de jur. & fact. ign. l. 46. de acquir. her. Tuentur hanc sententiam, Duar. ad t. C. de non num. pec. c. 4. Don. ad l. 8. n. 21. & seqq. C. de non num. pec. Zanger. part. 3. de

except.

except. c. 12. n. 24. Hartman. Pistor. 4. quest. 12. num. 13. Fa-
chin. 2. contr. c. 81. Förster. part. 2. disp. 5. th. ult. Wesen. ad tit.
Inst. de lit. obl. num. 2. Enucl. Don. libr. 14. c. 38. lit. A. Dn. A-
rum. exerc. 12. th. 12. El. Rober. disp. 15. Cor. 2. Aqua recedunt
Gomes. 2. resol. c. 6. n. 7. Bronch. cent. 2. ass. 22. Haenon. disp. 15.
th. ult.

QUÆSTIO II.

An & quomodo contrahentibus liceat se in-
vicem circumscribere?

ITa comparatum est in vita humana, ut sibi potius quilibet
vigilet, quam alii l. 6. §. 8. que in fraud. cred. unde homines
plerumque ad contractus accedunt, ut emptor vilioris emat,
venditor verò obarius vendat l. 8. C. de resc. vend. Fieri itaq;
non potest (cum rerum non possit certum definiri prccium
l. 3. de eo, quod cert. loc. l. 63. §. ult. ad l. Falcid., quin interdum
vel hic vel ille circumscribatur l. 12. §. 1. de jur. dot., Dubium
hinc propullulat: An istiusmodi circumventiones sint licite?
De quo quidem quò minus dubitemus faciunt leges & ratio-
nes. I. Leges huc facientes in trivio sunt notæ, l. 16. §. pen.
de minor. l. 22. & seq. locat. II. Rationes sunt: Quicquid
facit ad provehenda mercimonia, sine quibus hominum so-
cietas salva esse non potest l. 1. de contr. empt. excitat homi-
num diligentiam, ut discant cautius negotiari l. 2. C. de furt.
facitq; ut lites civium evitentur & finiantur, l. 21. de reb.
cred. quibus res p. maximè leditur, l. 21. §. 1. de capt. & post. re-
vers. illud utique licitum esse nemo, nisi cerebrum in calcaneo
gerat, negabit. Sed hujusmodi circumscriptiones hæc omnia
efficiunt: quis enim foret mercatura & usus, quæ frequentia, si
vel ob quamcunq; læsionem concederetur contractus rescissio?

*l. 54. de contr. empt. quæ civium cautio & prudentia, si sci-
rent, se facili negotio in integrum iri restitutum? l. 8. de com-
pens. & quæ tandem fora sufficerent litibus decidendis &
componendis, si propter quamcunque minimam etiam lesio-
nem iudex esset inquietandus? l. 4. de in integr. rest. l. 12. de
impens. in res dot. III. Quia cuilibet ita licet rem suam
meliolem facere, ne alter noceat, l. 3. §. 4. de aq. plu. arc.
Non nocet autem contrahenti, qui eum in precio circumve-
nit, quis enim scientem & consentientem defraudare potest? l.
6. §. 9. quæ in fr. cred. Etenim si est venditor, qui fallitur, sibi
imputet, quo d vires rei suæ ignoraverit l. 15 C. de resc. vend.
si emptor, itidem quod queratur non habet, cum affectare
quisq; non debeat, quod non intelligit l. 8 §. 1. ad l. Aquil. Jure
igitur suo utitur, qui rem familiarem absq; alterius injuria
augere studet, & proinde minimè delinquit, l. 55. de R. J. l. 9.
in f. de condiçt. caus. dat.*

*Verum cum hæc circumscriptio sit de genere permissorum,
quæ quandoq; honestatem oppugnant, l. 144. de R. J. ut cõ-
cubinam habere licet, sed non est honestum, l. 41. §. 1. de rit.
nupt. meretrici dare licet, sed non honestè l. 4. §. 3. de condiçt.
ob turp. caus. laudandus est, qui cum potuerit circumveni-
re, non circumvenit l. 1. §. 3. de per. & com. rei vend. Aut si jure
suo uti quis voluerit, etiam atq; etiam videbit, ut intra liciti
limites sese contineat, ne usus cõvertatur in abusum, id quod
tunc futurum est, quando ultra dimium contrahentem lese-
rit, l. 2. C. de resc. vend. c. pen. extr. de empt. & vend. vix enim
verisimile est in tantum aliquem consensurum detrimentum,
nisi dolo inducatur & defraudetur, ideoq; contractus est re-
scindendus l. pen. de resc. vend. Deinde circumventio hæc non
aliter est concessa nisi negotiativè sive ἐπιπορευῶς Nov. 97. c. 1*

& nutu-

Et naturaliter, b. c. sine dolo Et ex incuria contrahentium fiat
 e. l. 16. §. pen. de min. Et l. 22. loc. Alias si dolo sum venditoris cō-
 siliium contractui causam dederit, contractus bona fidei est
 nullus ipso jure l. 7. pr. de dol. mal. Neq; enim jus civile probat
 imposturas eorum venaliorum, qui ad lucrum potius vel
 turpiter faciendum sunt proni l. 44. §. 1. de adil. edict. Et vix
 aut nunquam Deo placere possunt c. ejiciens. dist. 88. nam bo-
 na fides, qui in contractibus requiritur, l. 2. §. 1. de precar. l. 11
 pr. de act. empt. contraria est dolo Et fraudi, l. 33. §. fin. pro
 soc. Vide Robert. libr. 3. sentent. c. 12. in f. Eberhard. Speckbau
 cent. 2. class. 2. q. 15. Enucl. Don. lib. 15. c. 40. lit. C. Cujac. ad d.
 l. 16. Et ibid. Ant. Fabr. Vult. ad pr. Inst. de empt. num. 2. Petr.
 Gregor. 21. Synt. jur. c. 13. n. 2. Bronch. cent. 2. ass 52. Du. A-
 rum. disp. 1. ad l. 2. C. de resc. vend. thes. 2. Borcholt. de pact.
 c. 6. n. 7. Treutl. vol. 1. disp. 28. th. 7. lit. d. Coler. part. 2. disp. 3.
 probl. 3.

QUÆSTIO III.

An beneficium l. 2. C. de resc. vend. etiam
 emptori competat?

Certant inter se legum Doctores, an beneficium d. l. 2. à
 persona venditoris ad emptorem etiam sit producen-
 dum? Et quamquam negari non potest, venditori dunta-
 xat esse indultum: tamen nihil obstat, quò minus emptori et-
 iam tribuatur. I. Dispositum in uno correlativorum, etiam
 dispositum censetur in altero arg. l. 41. de R. J. l. 5. de resc. ved.
 l. 11. §. ult. de act. empt. l. 1. C. de Cypress. libr. 11. Sed beneficium
 hoc venditori est concessum. Ergò Et emptori. in primis cum
 nulla sit ratio diversitatis. Nam quod Impp. tantum faciunt
 mentio.

mentionem venditoris, id non fit eo animo, quasi vellent beneficium hoc ad eum tantum restringere; sed quod ab emptore essent consulti, idem procul dubio dicturi, si emptor eorum auxilium implorasset. II. Quia eadem est ratio in emptore, qua in venditore: etenim quemadmodum utrique licitum est sese in precio circumscribere l. 16. §. penult. de min. l. 22. loc. ita in utroque humanum est, ne lasio excedat dimidium, quidem potius peccavit emptor, quam venditor? An quod ille sponte sua ad contractum processit, hic vero necessitate coactus? Nil minus, cum & ille rei familiaris necessitate coactus saepenumero emat l. 1. de contr. empt. quin imò neuter invitus contrabat l. 5. C. de O. & A. l. 16. de jur. delib. l. 21. §. ultim. quod met. caus. l. 22. de rit. nupt. Taceo, quod major sit ratio, qua pro emptore militat, quam qua venditori succursum est: Hic enim rei suae valorem scire potuit, l. 15. C. de resc. vend. ille non item, & sic versatur in ignorantia alieni facti, qua nocere non debet, l. ultim. inf. pro suo. III. Idem constat ex l. 6. §. ultim. l. 12. §. 1. de jur. dot. ubi utrique subvenitur. Stant à nostris partibus Donell. & Giphon, ad d. l. 2. C. de resc. vend. & hic ad l. 16. num. 9. de R. J. Dn. Arum. exercit. 14. thes. 8. & disput. 2. ad d. l. 2. thes. 7. Fachin. 2. contr. 16. Robert. libr. 2. animadvers. c. 13. & 14. Diss. Cujac. 16. obs. 18. Anton. Fab. decad. 8. error. pragm. 7. Phil. Matth. ad l. 68. num. 34.

QUÆSTIO IV.

169

An merces locationis requirat pecuniam
numeratam?

Tanta est inter locationem & venditionem affinitas, imò agnatio, ut ovum ovo ferè non sit similius, quam hi duo contractus sibi invicem. Hinc iisdem ferè regulis consistere dicuntur, l. 2. pr. locat. Quemadmodum igitur emptio & venditio, tum est perfecta, quando de precio inter se convenerunt contrahentes, l. 2. l. 3. §. 5. de contr. empt. ita etiam Locatio, si de mercede prin. Inst. de locat. & conduct. d. l. 2. pr. ita ut sine mercede nulla fingi possit locatio l. 23. com. divid. l. 52. pr. de don. int. vir. & uxor. l. 1. §. 9. Depos. ut precium emptionis in alterius arbitrium conferrì potest, l. ultim. C. de contr. empt. ita & merces locationis l. 25. prin. locat. & breviter, adeò sibi sunt gemini, ut etiam prudentissimi eos dignoscere interdum non potuerint, d. l. 2. §. 1. locat. Quæ res fecit, ut quesitum fuerit, an sicut precium emptionis & venditionis in pecunia numerata consistit, l. 9. C. de contr. empt. eadem etiam ratione merces locationis eandem pecuniam requirat? Affirmativam tuebimur non ficulneis muniti telis. I. Quia Locatio iisdem regulis continetur, quibus emptio & venditio, d. l. 2. pr. At in illo contractu requiritur, ut precium consistat in pecunia numerata §. 2. Inst. de empt. & vend. Ergò & in hoc. Quod autem similitudo horum contractuum sese etiam extendat quoad precii & mercedis materiam, id tum ex contextu, tum etiam ex ratione identitatis in proclivi est colligere. Ex contextu quidem, quia Imp. cum in pr. & §. 1. quasdam similitudines inter hunc & illum contractum indicasset, pergit in §. 2. Præterea, & ostendit, quod quem-

A a

admo-

admodum precium in emptione & venditione consistit in pecunia numerata: sic etiam in locatione & conductione. Ratio identitatis est, ut evitetur confusio contractuum nominatorum & innominatorum. Nam si merces posset consistere in aliis etiam rebus extra pecuniam, tum in locatione faciendi, oriretur contractus *Do ut facias*; in locatione vero fruendi *Do ut des*, & sic sequeretur confusio. II. Et hoc est, quod Ulp. dicit in l. 1. §. 9. *Depos. si pecunia non intervenit, quasi genus locati & conducti esse, & propterea dari actionem praescriptis verbis.* Et quanquam non ignoramus, pecuniae verbum quandoque non significare tantum pecuniam numeratam, sed omnes res, tam soli, quam mobiles, tam corpora, quam iura, l. 222. de V. S. l. pen. §. pē. C. de constit. pec. quandoque etiam res fungibiles, quae pondere, numero & mensura constant, l. 30. pr. de leg. 1. tamen in neutra significatione hic accipi potest: non in priori illa generalissima, quia tum opera frustra pecunia opponerentur, & species esset extra suum genus, quod absurdum. Non etiam in posteriori hac generaliori, sed in speciali, quod III. ex l. 5. §. 2. de praescr. verb. demonstrari potest: ibi enim, si pecunia intervenerit, ut in tabula pingatur, locatio oriri dicitur, sicut superiori casu emptio, ex quo sic colligimus: Ex qua pecunia oritur emptio & venditio, ex eadem etiam proficiscitur locatio & conductio: At non ex pecunia in generalissimo vel generaliori, significato sumpta, sed ex pecunia numerata oritur emptio & venditio, quod hodie sopita Sabinianorum & Proculianorum lite dubium non habet. Ergo. Interim tamen verbum PECUNIAE in §. 1. d. l. 5. simpliciter est positum: si igitur allegatis legibus locus esset relinquendus, ab orco revocaretur sententia Sabini & Cassii, quae tamen jam dudum nigrum tulit calculum.

IV. Militat pro hac sententia l. 1. §. fin. mand. ubi quod modo dixerat et C. Paulus mercedem, explicat per vocem Pecunia, eamque aut locationem et conductionem constituere.

V. Expresse confirmat hoc l. 25. §. 6. Locat. ubi Gajus conductionem discernit à colono partiario ex eo, quod hic absque pecunia numerata conduxerit, ille verò contrà; illumque ad societatis contractum ablegat cum Ulp. in l. 52. §. 2. vers. si in coeunda. pro soc. hunc verò conductoris jure uti asserit.

VI. Postremò non leve hujus sententia fundamentum inde etiam depromi potest, quod sæpissimè merces locationis vocatur precium, l. 10. §. fin. de acquir. poss. l. 51. §. 1. l. 58. prin. locat. l. ultim. §. ultim. de l. Rhold. de jact. Quod sanè nullam aliam ob causam factum esse credendum est, quam ut ostendatur, mercedem non minus, quàm precium in pecunia numerata subsistere. Patrociniùm hujus sententia suscipiunt, Gomez. libr. 2. var. resol. c. 3. num. 3. Donell. 13. com. 6. et ibid. Eucleat. lit. I. Fachin. libr. 1. contr. c. 82. Giph. Hortens. ad §. præterea. de locat. et conduct. Dn. Arum. exerc. 14. thes. 10. Förster. part. 1. disp. 18. th. 8. Wegner. disp. 12. th. 3. lit. D. Diss. Cujac. ad l. 35. §. 1. locat. Wes. ad d. §. 1. præterea n. 1. et in par. ff. locat. n. 6. Coras. 2. miscell. c. 11. Bronch. cent. 2. ass. 66. Vasq. ill. contr. c. 83. Borcholt. de pact. c. ultim. num.

10. Vult. libr. 1. J. R. c. 36. num. 14. Coler. part. 2. disp.

3. thes. 14. lit. B. Hænon. disput. 16. thes. 16.

Elias Rober. distutat. 17. thes.

7. et alii.

QUÆSTIO V.

An emphyteusis sit juris civilis?

Contractus maximam partem ortos esse ex jure gentium, inquit Hermogenianus in l. 5, de J. & J. exceptis quibusdam, qui à jure civili introducti sunt. Utinam verò non tantum Hermogenianus, sed & ἔργων εὐς fuisset, & exceptionis species subjecisset regulæ? Sic enim foret, ut multis supersedere possemus questionibus. Hinc plurimi regulæ tribuunt, quod erat exceptionis, & contra huic adscribunt, quod illi jure debetur, id quod in proposita questione accidit, dum Emphyteus in contractum juris civilis indigitant, cum tamen sit juris gentium, quod sic evincimus. I. Si est juris civilis, tum est aut inventione, aut formæ additione. At non inventione, quia non tantum nomen hujus contractus fuit ante constitutionem Zenonis l. 15. §. 1. qui satisdar. cog. l. 3. §. 4. de reb. cor. qui sub tut. l. 1. C. de fund. patrimon. sed etiam res ipsa. §. ad eò. 3. Inst. de locat. & cond. Unde Claud. David in velit. legal ad §. Jus autem gentium Inst de J. N. G. & C. hunc contractum vocat Sibyllâ Cumanâ antiquiorem. Non etiam formæ additione: licet enim scriptura ex constitutione Zenonis huic contractui sit addita, illa tamen minimè ad formam ejus essentialem est referenda: sequeretur enim hinc, quod Emphyteus non esset obligatio ex consensu, sed ex literis, & sic d. §. 3. efficeretur fugitivus & commodâ nò obtineret sedem. Deinde idem esset statuendum de emptione & venditione, quæ interdum sine scriptura suam non consequitur perfectionem l. 18. C. de fid. instr. quis autem dixerit, eam propterea effici contractum juris civilis, contra d. l. 5. de J. & J. l. 7. §. 1. de pact. l. 1. §. fin. de contr. empt? Porro & hoc concedunt ipsi

adver-

adversarii, scripturam tantum requiri ad Emphyteusin probationis gratia, ut & in aliis fieri assolet contractibus l. 4. de fid. instr. l. 4. de pignor. l. 38. de O. & A. Ergo non ad formam. Sic libenter etiam concedimus, quod quoad damnum seu effectum huic contractui aliquid sit additum per constitutionem Zenonianam: Utrum autem hac additio faciat ex contractu Jurisgentium, contractum juris civilis, illud est, quod pernegamus: hac enim ratione nullos haberemus contractus Jurisgentium, cum omnes producant actionem civilem.

I. I. Quando queritur, cujus juris sit hac vel illa res, tunc in primis respicimus ad usum, §. 1. Inst. de J. N. G. & C. ibi, utuntur, §. l. 1. §. fin. de J. & J. l. 9. in f. eod. aut ad originem. Utrumque si consideremus in proposito, luce meridiana clarius apparebit, Emphyteusin esse jurisgentium: Usus enim Emphyteuseos etiam fuit apud Bizantios, authore Aristotele lib. 2. œconom. vide c. 47. Gen. vers. 24. De origine supra dictum est. III. Quia licet Imp. Zeno Emphyteusin à contractu emptionis & locationis distinxerit, etq; propriam naturam tribuerit: inde tamen minime consequens est, quod ipsam rem primum introduxerit. Quemadmodum enim Gallus Aquilius invenit formam & modum, quo postumi nepotes heredes institui possint, qui antea erat incognitus, l. 29. pr. de lib. & post. l. 33. §. 1. de V. & P. S. non tamen novum aliquod jus constituit, quod ex l. 12. tabb. erat constitutum: quemadmodum is, qui spicas excutit, non facit novam speciem, sed eam, quæ antea erat, detegit l. 7. §. 7. in f. de A. R. D. eodem etiam modo Zeno, quod antea quidem erat, sed non à quolibet intelligebatur, clarius effecit & in lucem produxit: ea autem quæ addidit, non pertinent ad essentiam rei, sed potius sunt accidentia, sine quibus nihilominus contractus potest

esse perfectus, IV. Quia ut antea erat juris gentium, sive referebatur ad emptionem-venditionem, sive ad locationem-cōductionem: ita etiamnum hodie. Ratio est, quia forma ejus, consensus mutuus, adhuc durat, ut liquet ex §. adeo, ibi: sed suis pactionibus & c. Inst. de locat. & cond. Tum etiam, quia ex utroque contractu Emphyteusis quasi in unum corpus est redacta & confusa l. 1. C. de jur. emphyt. oportet igitur ut sequatur naturam simplicium, quæ ad jus gentium pertinent, in primis cum ex utroq; participet. Aut licet fateamur, eam etiam aliquid ex jure civili obtinuisse: tamen sequi eam dicimus id quod præstantius l. 10. de stat. hom. quod hoc loco est jus gentium. Habemus consentientes Coras. in rubr. Cod. de jur. emphyt. n. 8. & 1. miscell. 21. num. 3. Connan. v. com. c. 6. num. 11. Cujac in par. C. d. t. Hotom. ad d. §. adeo. Heig. ibid. Giphan. ad l. 2. C. de jur. emphyt. Arum. exerc. 14. th. 12. Bronch. cent. 1. ass. 79. Enucl. Don. lib. 13. c. 22. lit. B. Diss. Hakelman. disp. 1. thes. 5. lit. 8. Hænon. disp. 1. thes. 14. membr. 2. Borcholt. de feud. c. 3. num. 3. Treutl. vol. 1. disp. 29. th. 9. lit. B. Gædd. ad l. 27. de V. S. n. 19. Anton. Fab. 15. conject. 4. Förster. part. 1. disp. 18. th. 9.

QUÆSTIO VI.

An societate omnium bonorum inita Dos & sumptus studiorum ex communi erogari debeant?

Societatem inire possumus, nō tantum certa alicujus negotiationis, verum etiam omnium & universorum bonorum l. 5. pr. per soc. Cujus effectus hic est, ut omnia communicentur l. 1. & l. 3. §. 1 d. t. Quæstio hinc emergit, utrum pater, socius omnium bonorum, de suo teneatur dotare filiam

& fi.

Et filio ad studia sumptus suppeditare; an verò societati hoc possit imputare? Primum quod attinet, adhaeremus illis, qui dotem ex communi societate fieri debere statuunt, idq; ob has rationes. I. Quicquid alter sociorum prestare cogitur aliqua necessitate, non autem ex proprio delicto, id societati est imputandum arg. l. 52. §. fin. pro soc. Sed ad patris officium pertinet, ut filiam dotet l. ult. C. de dot. promiss. l. 19. de rit. nupt. l. 6. de collat. bon. l. 19. C. de heret. ut evicimus supra dec. 2. q. 4. cum etiam reip. intersit, foeminas habere dotes l. 2. de jur. dot. Et l. 1. sol. matr. ut matrimonia frequententur l. 18. de reb. auth. jud. poss. Et resp. civibus augeatur l. 7. §. 3. de bon. dam. l. 2. in f. C. de indict. vid. toll. II. Ex his porrò sic inferimus: Quaecunq; reip. debentur, ea societati omnium bonorum imputari debent l. 39. §. 3. fam. hercisc. Dos autem filiae praestita reip. est debita, per textus supra allegatos. Ergò imputanda. III. Omnia ea, quae in honorem liberorum erogantur, societati univ. sarum fortunarum imputantur l. 63. in f. pro soc. At quis nescit, matrimonium esse summum honorem filiae l. 2. rer. amot. cujus auxilio ad mariti splendorem Et dignitatem provehitur, l. 8. de senat. l. 1. l. 15. C. de dignit. l. 9. C. de incol. Nov. 22. c. 36. Nov. 105. c. 2? Quod sanè absq; dote rarò contingit.

Nunc ut alterum paucis saltem tangamus, idem statuimus etiam de sumptibus studiorum nomine erogatis propter rationem identitatis inter hos Et dotem concurrentis. Etenim si NECESSITATEM horum sumptuum desideras, facili labore eam demonstrabimus. Quicquid ex pietate debita proficiscitur, illud summa est necessitatis, argum. l. 5. §. 2. de agnosc. Et al. lib. l. 1. §. 10. Si quid in fr. patr. juncta l. 18. de rit. nupt. Sumptus autem illi, qui in studia

filiorum

filiorum impenduntur, ex pietate dabita proficiscuntur l. 50. fam. hercisc. cum parentum inter sit, ne animi liberorum corrumpantur, sed potius bonis moribus imbuantur l. 14. §. 1. de serv. corrupt. l. 12. §. 3. de admin. tut. Ergo ex necessitate, ergo imputandi. Deinde REIPUBLICÆ hos sumptus per consequentiam deberi, quis ibi inficias? Quemadmodum ratione dotis ejus intererat, multos habere cives, ita vel maxime ad ipsius incolumitatem spectat: habere istiusmodi cives, quorum scientia totus illuminatur orbis, & ad obedientiam Deo & magistratui vita subditorum informatur l. 1. §. 1. de J. & J. quod ipsum sibi præstant eruditi Auth. Habita. C. ne fil. pro patr. qui non minus provident humano generi, quam si præliis & vulneribus patriam parentesq; defenderent, l. 14. C. de advoc. divers. judicior. cum è contrario indocti nihil sint aliud, quam cæca animalia c. fin. dist. 49. quæ utilitatem publicam non cernunt, nedum promovere sciant. Deniq; sumptus hosce in honorem filiorum erogari nemo, nisi indoctus negabit: docti enim ad clavum reip. sedere jubentur. §. fin. proæm. Instit. Hinc tot insignia elogia, eruditis in jure tributa, de quibus egimus in Dec. 1. q. 5. rat. 1. hinc ipsis præ reliquis beneficia immunitatis tributa, l. 8. §. penult. de vac. mun. l. 6. §. 5. de excusat. Adde l. 20. de fideicom. lib. l. ult. C. de aliem. præst. l. 4. ubi pupil. educ. Faciunt nobiscum Petr. de Ubald. tr. de duob. fratrib. p. 6. q. 9. fol. 69. Menoch. 2. arbitr. Jud. cent. 2. Cas. 127. Mozz. c. 2. de divis. n. 10. vers. quare. Treutl. vol. 1. disput. 27. tb. 8. lit. H. Arum. exercit. 15. tb. 2. Wegner. disp. 12. tb. 6. lit. C. Vide Don. ad rubr. C. pro soc. n. 18. & 19. & lib. 13. com. c. 16. & ibidem Eucleat. lit. I. Dissentientes allegat Treutl. d. l.

QUÆSTIO VII.

An Deportatus mandare possit?

Deportatio species est mediæ capitis diminutionis l. 5. §. fin. de extraord. cognit. quæ & civitatem, l. 6. prin. de interd. & bona, l. 14. §. 1. eod. omniaque quæ sunt juris civilis adimit l. 17 de pœn. l. 1. §. 2. de leg. 3. ut meritò Deportati civiliter habeantur pro mortuis l. 1. §. pen. de bon. poss. contr. tab. l. 63. inf. pro soc. l. 65. §. 12. eod. Nihilominus tamen lis moveatur inter fctos, An Deportatus mandare possit? Ansam quæstioni præbuit Paulus in l. 22. §. 5. mand. ex qua affirmativam stabiliri posse, sunt qui statuunt: quæ res, an ita sese habeat, paucis pro instituto nostro investigabimus. Ita enim ait fctus: Is cujus bona publicata sunt, mandare alicui potest, ut emat: et si emerit, utilis erit mandati actio, si non præstet fidem. Ex quibus verbis talis extruitur syllogismus: Cujus bona sunt publicata, is mandare potest: Sed Deportatus is est, cujus bona sunt publicata. Ergò Deportatus rectè mandat. Majorem propositionem quod attinet, sciendum est, eam non ita simpliciter esse accipiendam, sed limitatione & restrictione hujusmodi indigere: Cujus bona publicantur citra capitis diminutionem maximam & mediam, is mandare potest. Quod si nunc assumas de Deportato, falsa omninò evadet assumptio, cum Deportatio successerit in locum a quæ & ignis interdictionis & sine amissione civitatis nunquam contingat, ut ex præliminaribus constat, l. 6. prin. de interd. & reg. Rectè autem propositioni dictam limitationem adhiberi, ex ipsa legis ratione eminet. Addit enim Paulus: quod ideò receptum est, quia publicatis bonis,

Bb

quicquid

quicquid postea acquiritur, non sequitur fiscum. Quae verba si de Deportato acciperentur, non tantum contradiceret Imp. Alexandro, qui in l. 2. C. de bon. praescript. etiam ea, quae post poenam acquiruntur Deportato, publicari disertè ait sed & ipse sibi contrarius foret, cū in l. 7. §. si. de bon. damn. Deportati bona postea acquisita fisco tribuat. Sequitur igitur, quod non possit d. l. 22. §. 5. de alio accipi, quàm de eo, cuius bona citra capitis diminutionem sunt publicata, qui non est relegatus: huic enim, si in perpetuum exilium detur, vel pars bonorum, l. 4. de interdict. & releg. vel omnia adimi possunt l. 57. §. 1. de admin. tut. sed absq. capitis diminutione. §. relegati Inst. quibus mod. jus patr. post toll. unde & civitatem, & testamenti factionem retinet l. 7. §. 3. d. t. nec ullum jus amittit d. l. 4. & d. l. 7. §. final. de bon. damnat. rectè igitur bona sua publicata emere potest vel per se, vel per alium, cui hoc mandaverit l. 11. §. 4. de publican. Nec juvat dissentientes, quod Deportati retineant ea, quae sunt juris gentium, l. 17. §. 1. de poen. l. 5. de bon. damn. ad quae pertinet et mandatum l. 7. de pact. l. 5. de J. & J. illa enim regula non est perpetua; & quemadmodum non semper civilia perimit d. l. 5. de bon. damnat. ubi Deportatione non dissolvitur matrimonium, quod tamen juris civilis esse constat, pr. Inst. de J. N. G. & C. ibi, quàm nos. Sic etiam interdum tellit ea, quae sunt juris gentium l. 2. de interdict. & releg. junct. l. 4. de J. & J. quò pertinet etiam dominium bonorum l. 5. d. t. quod tamen relegatis adimitur. Doctores & ductores nostri sunt, Cujac. ad l. 8. qui test. fac. poss. Gothofr. ad l. 22. §. 5. mand. Treutler. vol. 1. in disp. 29. th. 2. lit. a. Forcatul. dial. 82. num. 5. Phil. Matth. ad l. 97. de R. J. Bronch. cent. 1. miscel. aff. 65.

Dis.

Diß. Gædd. ad l. 1. n. 4 de V. S. Arum. exercit. 15. th. 7. Pac. cent.
4. q. 87. En ucl. Donel. lib. 17. c. 4.

QUÆSTIO VIII.

An negotiorum gestor præstet culpam levif-
simam?

Multi casus incidunt rebus mortalium l. 15. C. de usufr. ita
ut nec dici, nec numerari possint, l. ul. C. de præscr. 30. vel
40. an. ex quibus interdum homines nil tale sperantes pere-
grè abire coguntur, idq; non sine dispendio rei familiaris l. 7
testam. quemad. aper. Magnæ igitur utilitatis est, l. 1. de neg.
gest. Et amicitia negotia absentis curare, ne quid detriment.
patiatur l. 20. C. cod. An autè is, qui absentis negotia gerit ad
exactissimam teneatur diligentiam, non immeritò queritur.
Affirmativam tuebimur. I. per §. Igitur. i. vers. quo casus
Inst. de obligat. que quas. ex contr. ubi proponit regulam Imp.
quod negotiorum gestor teneatur ad exactissimam diligen-
tiam. Regulam autem eam esse, ostendit verbum **Q**U I S-
QU E, Et subjecta exceptio, si modò alius diligentior, com-
modius administraturus esset negotia. Quasi dicat Justinia-
nus, tū demum negotiorum actorem officio suo satisfacisse,
quando à nemine vincitur diligentia: at hoc nunquam futu-
rum, nisi exactissimam adhibuerit operam: cum semper ab a-
lio diligentius possint administrari, negotia, si exactam usur-
pat diligentiam. Quemadmodum igitur in edilicio edicto,
qui optimum dixit, optimum etiam, non mediocrem, presta-
ri debet l. 28. §. 1. de edil. edict. ita negotiorum gestor, à
quo exactissima requiritur diligentia, eam adhibere debet.

II. Quicumq; sese sua sponte alicui negotio obtulit, is in plus tenetur, quam alius natura contractibus patiebatur l. 1. §. 36 Depos. ubi Depositarius tenetur etiam ad culpam, cum tamen aliàs solum praestet dolum l. 23. de R. J. Cum igitur mandatararius teneatur etiam de omni culpa l. 13. C. mand. l. 21. eod. qui tamen se non obtulit: quid ni idem statuendum fuerit de negotiorum gestore? III. Facit hoc l. 25. §. 16. fam. hercisc. ubi Paulus inter coheredem & negotiorum gestorem hoc discriminis statuit, quod coheres talem in re communi praestare debeat, qualem ex propriis rebus aliàs praestat, ne facile suum jactet, l. 25. pr. de probat. Negotiorum verò gestor eam, quam diligens paterfamilias suis facultatibus impendit, quae est exactissima l. 18. pr. commod. Jungatur igitur §. item is 2. Inst. quib. mod. re contr. obl. ibi: Si modo alius diligentior, cum d. §. 1. Inst. de obl. quae quasi ex contr. & apparebit sententiae nostrae veritas. IV. Praeter alia, quae brevitatis amore sicco nunc praterimus pede, patrocinatur nobis, l. 24. C. de usufr. Vide Don. 15. com. 15. & ibid. Enucl. lit. F. Vult. 1. discept. 15. Förster. part. 1. disput. 19. th. 1. Anton. Coler. part. 2. disput. 4. Publ. 1. Gædd. de contr. stipul. c. 5. concl. 15. num. 221. Elias Rober. disput. 18. thes. 1. Wegner disput. 13. thes. 2. lit. D. Diss. Petr. Gregor. in Syntagm. jur. libr. 20. c. 2. num. 4. Dn. Arum. exercit. 15. thes. 11. Hænon. disputat. 17. thes. 17. Treutler. volum. 1. disputat. 10. thes. 6. liter.

D.

QUÆ-

QUÆSTIO IX.

An debitum sub certa die promissum, ante diem
creditori invito solvi possit?

IN omni obligatione civili quasi scopus quidam constitui-
tur ipsa solutio debiti, l. 3. pr. de O. & A. pr. tit. Inst. de oblig.
ut autem variis modis homines obligantur, ita etiam variè
solvunt, ut si in diem sunt obligati, ante diei existentiam ad
solutionem cogi non possunt l. 118. §. 1. de V. O. Utrum autem
si velint, ante diem invito creditori solvere queant? de eo nõ
idem statuunt docti. Nos id omninò licere statuimus. I. Indu-
bitati enim juris est, quod rei sint favorabiliores actoribus,
l. 125. de R. J. Unde etiam diei adjectio pro reo facta censetur,
non pro stipulatore l. 41. in f. de V. O. §. 2. Inst. eod.
l. 17. de R. J. idq; propterea, ne difficultate solutionis invol-
vantur, l. 31. de re jud. Quæ difficultas si non obstet, non vide-
mus, quæ ratio suadeat, ut à creditore solutio repudietur: cū
cuilibet liceat favori pro se introducto renunciare l. pen. C.
de pact. l. 14. pen. de ad. l. dict. in primis si renunciatio non sit
contra bonos mores, l. 14. §. fin. sol. matr. nec in alterius præ-
judicium vergat l. 51. C. de epis. & cler. Non autem nocetur
hoc casu creditori, quippe cujus favor in adjectione diei non
venit in considerationem, nisi id expresse actum fuerit d. l. 17.
de R. J. sed potius ipsi maturiori solutione consulitur: quem-
admodum n. minus solvit, qui tardius l. 12. in f. de V. S. l. 15.
in f. de in diem ad dict. ita è contrario, plus solvit, qui citius
§. si quis agens. vers. quæ enim. Inst. de act. II. Quam senten-
tiam qui reprobant, sanè ipso meridie cæcutire & collyrio
opus habere videntur, quod dabit presentissimum Ulp. in l.
38. §. 16. de V. O. Casus in l. 70. de solut. & Justinianus in §. 2

Inst. eod. illi enim aiunt, quod certa die promissum est, statim dari potest, hic verò: quod in diem stipulamur, statim quidem debetur, sed peti priusquã dies venerit, nõ potest. Ex quibus id colligimus, creditorem quidem ante diem nil posse exigere, quia licet dies cesserit, tamen nondum venit, l. 213. pr. de V. S. debitorem a. si velit, solvere posse, si ve nolit creditor si ve velit l. 137. §. 5. de V. O. Et quanquam interdum distinctio volentis & nolentis creditoris adhiberi solet, ut id tantũ possumus, quod vult creditor: tamen propriissimè ea possumus, quae etiam invito ea licent, l. 53. de solut. ex qua hoc inferimus, quod etiam invito conditionem meliorem facere possumus l. 39. de negot. gest. id quod maturior solutio efficit, ut diximus. Ac ne quis dubitet, debitorem hoc posse etiam invito creditore, inspiciat rationem juris ubiq; annexam: Ulpiani & Celsi haec est: Totum enim medium tempus, ad solvendum liberum promissori relinquatur. Iustiniani: quia totus dies arbitrio solventis tribui debet. Id autem liberum est, quod ad utrumque fieri scilicet & non fieri, indifferenter se habet argum. l. 17. §. 3. commod. l. 22. in fin. mand. §. 11. Inst. eod. sic in arbitrio nostro res est, quàm ex nostra voluntate metimur, l. 7. §. 1. de reb. dub. l. 22. §. ult. de noxal. act. Quare si diceremus, liberum quidem esse, sed volente creditore, nonne ut metienda esset ἀντιλογία ἐν πρῶτοις? cum liberum non sit, quod dependet ex alieno arbitrio; l. 1. C. de S. S. Eccl. junct. l. 32. pr. de her. Inst. Adstruunt hanc sententiã Don. ad l. 41. §. 1. n. 47. de V. O. Coras. & Duar ad l. 39. §. 16. & ibid. Giph. eod. Ant. Fab. 1. conject. 1. Arum. in tr. de mora, c. 7. n. 9. & disp. ff. 23. th. 14. Bronch. cent. 4. ass. 63. Gerhard. dec. 16. q. 3. Forst. disp. 19. part. 1. thes. 7. Hoënon. disp. 17. th. 24. Wegner. disput. 13. th. 6. lit. C. Dis. Cujac. libr. 23. obs. c. 22. & add. l. 38. & ibidem.

Ferret.

Ferret. Bocer. Class. 1. disp. 16. th. 54. Borcholt in tr. de V. O. c. 6. num. 33.

QUÆSTIO X.

An per aditionem hereditatis tollatur & confundatur naturalis obligatio?

UT certi sunt modi obligationē constituentes, ita ēt nō nisi certis causis vicissim destruuntur l. 35. de R. J. inter quas principem locum obtinet solutio. pr. inst. quib. mod. toll. oblig. siue illo, sit vera, siue ficta l. 5. de acceptiol. quo pertinet aditio hereditatis, quæ confusione tollit obligationem, l. 2. §. 18. de her. vel act. vend. l. 6. C. ad l. Falcid. l. 1. §. pen. ff. eod. interdū pro solutione cedit l. 95. §. 2. de solut. idē in obligationibus civilibus, non tantam habet difficultatem, quantam in naturalibus. sunt enim qui de his negent: contra quos tamen in aciem prodire est animus. I. Confusione tollitur obligatio, ut solutio. l. 21. §. 1. de lib. leg. l. 50. de fidejuss. sed solutio tollitur omnis obligatio, tam naturalis, quam civilis, l. 95. §. 4. de solut. Ergo. II. Quod ut clarius evadat, recipimus nos ad d. l. 95. §. 2. de solut. ubi agitur de naturali pupilli obligatione quod ne ipsi adversarii quidem negare possunt: quamvis enim pro ea parte, qua locupletior factus est, civiliter est obligatus: tamen pro parte, qua non est locupletatus, naturaliter tenetur, qua de re egimus supr. dec. 3. q. 5. III. Sic aditio hereditatis propter confusionem habetur pro compensatione, l. 33. sol. matr. compensari autem possunt non tantum, qua civiliter l. 1. de compens. sed etiam qua naturaliter debetur, l. 6. eod. IV. Hoc ipsum liquidē confirmat l. 21. §. 3. de fidejuss. ubi creditor reum instituit heredem, queritur

quid

quid fiat de fidejussoris obligatione? Respondet Jctus, eam quoque omnimodò perimi, sive reus civiliter, sive naturaliter fuerit obligatus. Quod sanè affirmare nunquam potuisset, nisi naturalis obligatio confunderetur, illa enim sola potest sustinere fidejussionem l. 16. §. 3. d. t. cum quo consentit, quod traditur in l. 71. vers. Et puto. eod. l. 38. §. final. de solut. l. 38. condict. indeb. Faciunt nobiscum Cujac. Pac. Mercer. Donell. Gilken. ad d. l. 38. de condict. indeb. Ant. Fabr. 6. conject. c. 17. §. libr. 20. cap. 20. Gaspar. Schifordech. libr. 3. ad Ant. Fabr. tr. 5. q. 1. Nos hic finimus.

00 A 6440

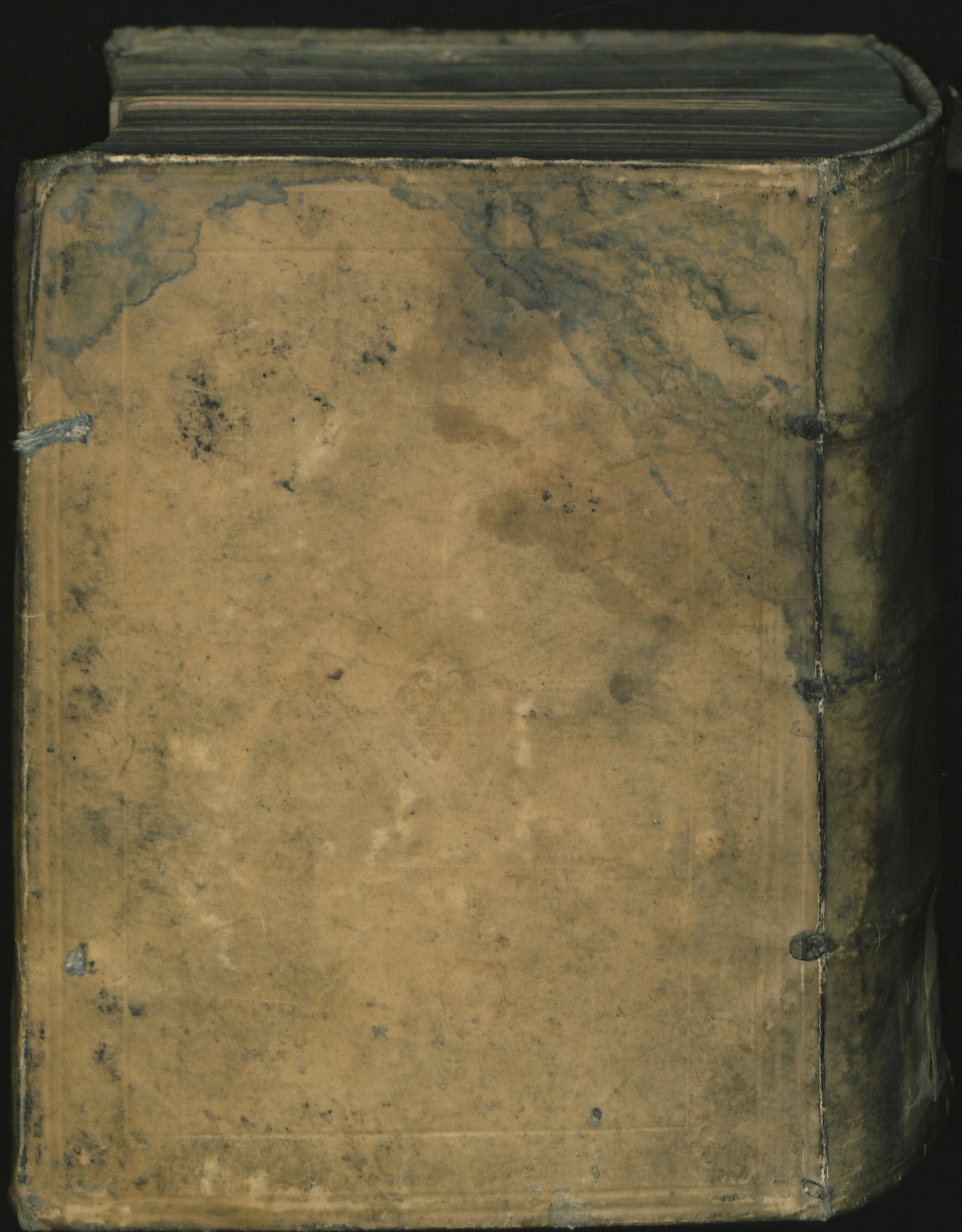
ULB Halle 3
002 937 344

VD17

Reho ✓

27h

ARUM
 CARUM
 S VIII.
 M
 I. A.
 CONSENSU
 orum Ordini-
 iâ Salanâ,
 E
 HRÖTERO,
 MARCHICO,
 ONABITUR
 ELLEWIGIUS,
 ARCHICUS.
 ecembr.
 Æ
 S WEIDNERI.
 RISTI

